

Nørresø og Søndersø

Administrationsgrundlag

Nørresø og Søndersø
Administrationsgrundlag, Viborg Kommune
Vedtaget af Klima- og Miljøudvalget den **DATO** 2019

Indhold

1. Forord	3
2. Formål.....	3
3. Administrationsgrundlag for Kommunens myndighedsudøvelse for anlæg	3
3.a. Sønære arealer	3
3.a.1. Haveanlæg i private haver	3
3.a.2. Beplantning.....	5
3.a.3. Offentligt tilgængelige anlæg	5
3.b. Broer, pontoner og lignende	5
4. Administrationsgrundlag for Kommunens myndighedsudøvelse for aktiviteter på og omkring Viborg Søerne.....	6
4.a. Sejlads og isætning af både	6
4.b. Fiskeri og jagt samt fodring af fisk, ænder m.v.....	7
4.c. Færdsel på is	7
5. Bemærkninger til lovgrundlaget.....	7
5.a. Generelt om forhold til øvrig lovgivning	10

1. Forord

Regulativet for Viborg Søerne er blevet revideret og det reviderede regulativ blev vedtaget den 22. marts 2018. Under udarbejdelsen af regulativet blev det klarlagt, at der var et behov for en samlet oversigt over rammerne for administration af naturbeskyttelses- og vandløbsloven på og ved søerne.

Dette administrationsgrundlag for Viborg Kommunes myndighedsudøvelse for anlæg og aktiviteter på og omkring Viborg Søerne danner udgangspunkt for den konkrete vurdering, der foretages i forbindelse med myndighedsbehandling af sager efter vandløbsloven og naturbeskyttelsesloven. Fremtidige klagenævnsafgørelser og domme vil dog løbende kunne ændre administrationsgrundlaget.

Administrationsgrundlaget erstatter den i 2003 besluttede "Viborg søerne - Strategi for administration af og planlægning for de sønære arealer ved Nørresø".

2. Formål

Formålet med administrationsgrundlaget for Nørresø og Søndersø er at tydeliggøre, hvordan sager, der omhandler broanlæg, sejlads og andre anlæg samt aktiviteter på eller nær søerne, behandles. Hvor lovgivningen giver plads til kommunale prioriteringer, skal administrationsgrundlaget sikre, at dette sker på et ensartet grundlag.

Administrationsgrundlaget tager udgangspunkt i, at anlæg og aktiviteter ikke belaster natur eller miljø og sikrer, at hensynet til natur og miljø afvejes med hensynet til rekreativ udfoldelse.

3. Administrationsgrundlag for Kommunens myndighedsudøvelse for anlæg

Opførelse af nye og ændring af eksisterende anlæg i søer og vandløb kræver forudgående behandling af kommunen. Der skal sendes en ansøgning, og kommunen skal meddele en afgørelse efter eksempelvis naturbeskyttelseslov, vandløbslov eller anden lovgivning.

Det skal bemærkes, at naturbeskyttelsesloven §§ 3 og 16 er forbudsbestemmelser, hvorfor anlæg og aktiviteter indenfor beskyttede områder kræver en dispensation. Det betyder, at alle anlæg og aktiviteter som udgangspunkt er ulovlige og kun kan gennemføres i det omfang, der kan dispenseres.

3.a. Sønære arealer

Administration af de sønære arealer ved Nørresø og Søndersø skal ske i overensstemmelse med lovgivningen, som er nævnt i afsnit 5.

Det skal bemærkes, at samme areal kan være reguleret af flere bestemmelser samtidigt.

3.a.1. Haveanlæg i private haver

Her beskrives sagsbehandlingspraksis for ansøgninger, der omhandler anlæg i haver, herunder terrænregulering, terrasser og havepavilloner i relation til naturbeskyttelseslovens § 3 – beskyttede naturtyper og § 16 – søbeskyttelseslinje.

Terrænregulering

Det er praksis – med forbehold for den konkrete vurdering i hver enkelt sag - at dispensere fra søbeskyttelseslinjen til terrænreguleringer på +/- 1 meter i haver o.l. mellem søens vandflade og eksisterende bebyggelse på ejendommen.

Det indgår i vurderingen, at Viborg Søernes omgivelser kun i begrænset omfang er uberørte.

Det forudsættes som minimum,

- At der er tale om terrænreguleringer, der ikke medfører skarpe terrænspring.
- At der ikke opstår behov for støtemure e.l.
- At en eventuel beskyttet bredzone med naturligt tilknyttede arter langs søen ikke påvirkes.

Terrasser

Det har været praksis – med forbehold for den konkrete vurdering i hver enkelt sag - at dispensere fra søbeskyttelseslinjen til terrasseanlæg i haver o.l. mellem søen og eksisterende bebyggelse på ejendommen.

Det indgår i vurderingen, at Viborg Søernes omgivelser kun i begrænset omfang er uberørte.

Det forudsættes som minimum,

- At der er tale om terrasseanlæg, der i det væsentlige etableres i terræn.
- At udformning og materialevalg ikke bliver for dominerende, så der fx vælges træ eller stenmaterialer i naturfarver.
- At en eventuel beskyttet bredzone med naturligt tilknyttede arter langs søen ikke påvirkes.

Der har endnu ikke dannet sig en fast praksis i forhold til den seneste lempelse af naturbeskyttelsesloven, hvorefter der i lovligt etablerede haver kan etableres en terrasse i niveau med og i sammenhæng med beboelsen, højst 15 m fra denne.

Havepavilloner o.l.

Det er praksis at afslå nybyggeri mellem søen og eksisterende bebyggelse på ejendommen. Dette gælder både for Viborg Søerne og for andre søer med søbeskyttelseslinje.

Dog har der været praksis for at dispensere til opførelse af havepavilloner o.l., der erstatter eksisterende, lovlige havepavilloner o.l. Bygninger er lovlige, hvis der er dispenseret til dem, eller hvis de er opført før 1961.

Det forudsættes,

- At placeringen i det væsentlige ikke ændres – især at den ikke bliver mere sønær.
- At bygningen ikke bliver større end den hidtidige, hverken i areal eller i højde.
- At udformning og farvevalg ikke bliver for dominerende. En ny bygning må gerne opføres med et mere moderne udtryk, hvis den fx ønskes opført i samme stil som øvrig bebyggelse på ejendommen.
- At en eventuel beskyttet bredzone med naturligt tilknyttede arter langs søen ikke påvirkes.

Der har endnu ikke dannet sig en fast praksis i forhold til den seneste lempelse af naturbeskyttelsesloven, hvorefter der i lovligt etablerede haver uden dispensation fra søbeskyttelseslinjen kan opføres mindre bygninger i tilknytning til boligen og højst 15 m fra denne, som fx et skur på op til 10 m², medmindre der allerede lovligt er opført et skur i haven. På tilsvarende måde kan opføres et mindre drivhus på op til 10 m² i forbindelse med helårsboliger. Den seneste lempelse gælder ikke naturbeskyttelseslovens § 3 om beskyttet

natur, og etablering af det små-skure o.l. uden dispensation vil derfor stadig forudsætte, at der ikke sker påvirkning af beskyttet natur.

3.a.2. Beplantning

I det omfang, der er opstået en bredzone med beskyttet natur langs søen, må planterne gerne slås, mens nyplantning, såning, gødskning og fræsning el. lign. jordbearbejdning kræver dispensation. Der er ikke praksis for at dispensere til dette.

Beplantning i eksisterende haver fra før 1972 kræver ikke dispensation fra bestemmelsen om søbeskyttelseslinje.

Det er praksis - med forbehold for den konkrete vurdering i hver enkelt sag - at dispensere til plantning af enkeltstående træer eller buske inden for søbeskyttelseslinjen mellem eksisterende bebyggelse eller beplantning på ejendommen.

Der kan ikke forventes dispensation til fx læhegn eller samlede beplantninger.

Det indgår i denne vurdering, at Viborg Søernes omgivelser kun i begrænset omfang er uberørte.

Det forudsættes som minimum,

- At der i det væsentlige ikke sker forringelse af udsynet over søen fra søens omgivelser.
- At en eventuel beskyttet bredzone med naturligt tilknyttede arter langs søen ikke påvirkes.

3.a.3. Offentligt tilgængelige anlæg

Det er praksis - med forbehold for den konkrete vurdering i hver enkelt sag - at dispensere til mindre, evt. midlertidige, anlæg inden for søbeskyttelseslinjen mellem søen og eksisterende bebyggelse på ejendommen, hvis der er tale om anlæg i forbindelse med offentlighedens anvendelse af søen og søens omgivelser.

Det indgår i denne vurdering, at Viborg Søernes omgivelser kun i begrænset omfang er uberørte, og at dele af søomgivelserne anvendes rekreativt af borgerne til fx parkaktiviteter, udstillinger, motion, festivaler og andre arrangementer.

Det forudsættes,

- At anlægget forbedrer offentlighedens muligheder for rekreativ anvendelse af søen og søens omgivelser.
- At anlægget ikke med rimelighed ville kunne henvises til en placering på landsiden af søbeskyttelseslinjen.
- At udformning og farvevalg på permanente anlæg ikke bliver for dominerende.
- At anlægget om muligt fjernes, hvis der i perioder ikke er brug for det.
- At der sker mindst muligt indgreb i beskyttet natur
- At en eventuel beskyttet bredzone med naturligt tilknyttede arter langs søen ikke påvirkes

3.b. Broer, pontoner og lignende

Anlæg af nye broer og bolværk kræver kommunens sagsbehandling. Broer i Viborg Søerne kræver tilladelse efter vandløbslovens § 47 og dispensation fra naturbeskyttelsesloven. Derudover kan der, inde på land, være krav om planlovstilladelser og/eller dispensation fra naturbeskyttelsesloven. Se regulativet for Viborg Søerne for nærmere bestemmelser for disse anlæg.

Hvis der ansøges om anlæg, som overholder bestemmelserne, er det praksis at meddele tilladelse.

Der laves en konkret vurdering af naturtilstand og anlæggets formål i hver enkelt sag før der dispenseres fra naturbeskyttelseslovens §3 om beskyttet natur til broer, pontoner og lign..

Det kan indgå i den konkrete vurdering, om det ansøgte kommer almenheden til gode, eller om ansøger eller andre beboere på ejendommen har dokumenteret handicapbehov.

Hvis ansøger ønsker at ansøge om tilladelse til etablering af et anlæg med dimensioner/indretninger udenfor regulativets rammer, vil sagen blive fremlagt for det politiske udvalg til afgørelse.

Det indgår i vurderingen for en eventuel dispensation fra naturbeskyttelseslovens § 16, søbeskyttelseslinjen, og planloven til et anlæg på land, at Viborg Søernes omgivelser kun i begrænset omfang er uberørte.

Det forudsættes som minimum,

- At anlægget forbedrer mulighederne for rekreativ anvendelse af søen og søens omgivelser.
- At udformning og farvevalg på permanente anlæg ikke bliver for dominerende.
- At anlægget om muligt fjernes, hvis der i perioder ikke er brug for det.
- At der kan meddeles dispensation fra naturbeskyttelseslovens § 3.

4. Administrationsgrundlag for Kommunens myndighedsudøvelse for aktiviteter på og omkring Viborg Søerne

Aktiviteter på og omkring søerne er reguleret af naturbeskyttelsesloven, vandløbsloven og ordensbekendtgørelsen. Bestemmelser, der skal håndhæves med hjemmel i ordensbekendtgørelsen, skal godkendes af politiet.

Hvis aktiviteten forudsætter dispensation fra naturbeskyttelseslovens § 3, træffes samlet afgørelse.

4.a. Sejlads og isætning af både

Sejlads er blandt andet reguleret i det gældende regulativ for Viborg Søerne, og derfor henvises til de gældende bestemmelser deri. I administrationsgrundlaget skelnes der imellem sejladsaktiviteter, hvor der skal gives tilladelse efter regulativet for Viborg Søerne og sejladsaktiviteter, der kun skal anmeldes til Kommunen. Det er i det følgende beskrevet hvornår, der skal gives tilladelse efter regulativet, og hvornår en aktivitet skal anmeldes.

Sejladsaktiviteter, som holder sig indenfor regulativets bestemmelser, kan umiddelbart afholdes og kræver ikke tilladelse. Eksempelvis kræver sejlads med sup boards og lign. fartøjer uden motor eller sejl ikke tilladelse. Dog skal større arrangementer, som ligger beslag på en betydelig del af vandfladen anmeldes.

Hvis en aktivitet går ud over bestemmelserne i regulativet, kan der søges om tilladelse ved Viborg kommune. Der er fire ugers klagefrist på afgørelsen. Vurderingen af ansøgningen vil tage udgangspunkt i en konkret vurdering, herunder bl.a.:

- At Viborg Søernes omgivelser kun i begrænset omfang er uberørte.
- At beskyttede arter og naturtyper ikke påvirkes, herunder bl.a. hensyn til ynglesæson for fugle.
- At der ikke opstår konflikt imellem allerede tilladte og de ansøgte aktiviteter.

Politiet inddrages altid i sager, der omhandler ordensbekendtgørelsen. Dog er det primært sager, som indeholder overskridelser af fart, offentlige forlystelser eller hvor der sker udskænkning af alkohol, som skal drøftes med politiet. Resten af sagerne sendes til politiet til orientering.

I regulativet er det angivet, at erhvervsmæssig udlejning af både på Viborg Søerne kun må finde sted med tilladelse fra Viborg Kommune. Erhvervsmæssig sejlads er defineret, som sejlads med betalende passagerer eller udlejning af fartøjer på Viborg Søerne.

Skemaet kan findes på Viborg Kommunes hjemmeside. Kommunen giver lov til arrangementet, hvis aktiviteten kan koordineres med de øvrige aktiviteter på søerne samt på de offentlige arealer, som ligger i tilknytning til søerne. Denne form for tilladelse er en aftale med Kommunen.

Bemærk, at der ved kommercielle arrangementer skal betales leje af offentlige arealer. Betaling af leje og kontrakt herpå fremsendes i forbindelse med aftalen.

Hvis den samlede sejlads på søerne antager et omfang, der udgør en trussel for beskyttelsesmæssige hensyn og søernes naturtilstand, tages regulativet for søerne og dermed administrationsgrundlaget og op til revision.

4.b. Fiskeri og jagt samt fodring af fisk, ænder m.v.

Fiskeri og jagt samt fodring af fisk, ænder m.v. er blandt andet reguleret i det gældende regulativ for Viborg Søerne, og derfor henvises til de gældende bestemmelser deri.

Det er praksis, at der ved en ansøgning om arrangementer med forfodring af fisk vurderes en eventuel påvirkning af søernes miljøtilstand. Dette er begrundet i hensyn til søernes naturtilstand.

Kort over, hvor der kan ske gratis fiskeri fra bred samt isætning- og optagningssteder for både, vil fremgå af kommunens hjemmeside samt udvalgte steder ved søernes bred.

4.c. Færdsel på is

Færdsel på is er reguleret i samarbejde med politiet efter søregulativet og ordensbekendtgørelsen. Politiet har bemyndiget kommunen til at kontrollere istykkelse og færdsel på isen. Det vil derfor blive drøftet med politiet, om isen er så tyk, at man kan færdes på isen, før kommunen opsætter skilte om, at færdsel på isen er tilladt. Det er praksis, at politiet først inddrages, når kommunen vurderer, at isen er tyk nok, og at Viborg Kommune overvejer at sætte skilte op herfor på udvalgte og meget befærdede steder.

5. Bemærkninger til lovgrundlaget

Lovgrundlaget for administrationsgrundlaget for Viborg Søerne er beskrevet kort nedenfor.

Der er fastsat råderet over Viborg Søerne til Viborg Kommune i to **højesteretsdomme** fra hhv. 1942 (HD 19.02.1942) og 1858 (HD 25.10.1858).

Søregulativet for Viborg Søerne er hjemlet i **Vandløbsloven**. Et regulativ skal jævnfør bekendtgørelse om regulativer for offentlige vandløb opfylde lovens krav til sådanne regulativer, herunder bl.a. bestemmelser om:

- vandløbets skikkelse og/eller vandføringsevne,
- vandløbets vedligeholdelse, herunder om vedligeholdelsesarbejdets udførelse, om bortskaffelse af fyld og grøde samt om sikring af dræudløb,
- ændring i retten til sejlads i forhold til lovens § 4,

- friholdelse af arealer langs vandløb, herunder arbejdsareal og 2 m-bræmmer,
- drift af stemmeværker,
- beplantning og bevarelse af skyggegivende vegetation,
- udløb for dræn- og spildevandsledninger,
- broer, bolværker og lignende,
- opstemningsanlæg, herunder flodemål m.v.

Ifølge **Vandløbslovens § 47** må der kun anlægges broer, overkørsler og lignende med kommunens tilladelse. I forbindelse med behandling af ansøgning skal det vurderes, om det ansøgte kan hindre vandets frie løb, og om det kan være til gene for den frie sejladsret samt om anlægget udgør en miljøpåvirkning.

Af **Bekendtgørelse om vandløbsregulering og – restaurering, § 9** fremgår, at broer, overkørsler eller lignende ikke må anlægges eller ændres uden kommunens godkendelse. Desuden fremgår, at opstemningsanlæg eller andre anlæg, der kan hindre vandets frie løb eller være til skade for vandløbet, ikke må anlægges eller ændres uden kommunens godkendelse.

Ifølge **Naturbeskyttelseslovens § 3** må der ikke foretages ændringer i tilstanden af natur, som beskrevet nedenfor. Formålet med beskyttelsen er at beskytte naturens vilde dyr og planter samt naturtyperne som landskabselementer, levested og spredningskorridor for vilde dyr og planter. I forbindelse med behandling af en ansøgning skal det konkret vurderes, om det ansøgte kan ændre tilstanden af søerne samt de brednære områder, i det omfang de er omfattet af § 3.

Bestemmelserne om beskyttet natur kommer fra naturbeskyttelseslovens § 3:

” § 3. Der må ikke foretages ændring i tilstanden af naturlige søer, hvis areal er på over 100 m², eller af vandløb eller dele af vandløb, der af miljø- og fødevareministeren efter indstilling fra kommunalbestyrelsen er udpeget som beskyttede. Dette gælder dog ikke for sædvanlige vedligeholdelsesarbejder i vandløb.

Stk. 2. Der må ikke foretages ændringer i tilstanden af

- 1) heder,
- 2) moser og lignende,
- 3) strandenge og strandsumpe samt
- 4) ferske enge og biologiske overdrev,

når sådanne naturtyper enkeltvis, tilsammen eller i forbindelse med de søer, der er nævnt i stk. 1, er større end 2.500 m² i sammenhængende areal.

Stk. 3. Der må heller ikke foretages ændring i tilstanden af moser og lignende, der er mindre end 2.500 m², når de ligger i forbindelse med en sø eller et vandløb, der er omfattet af beskyttelsen i stk. 1.”

Det betyder, at arealet nærmest søens vandflade kan være omfattet af søens beskyttelse efter naturbeskyttelseslovens § 3 i det omfang, der er en zone med naturligt tilknyttede plantearter. Denne zone kan være af varierende bredde og hældning og fastlægges efter en konkret vurdering i hvert enkelt tilfælde.

Bestemmelsen om **søbeskyttelseslinjen** kommer fra naturbeskyttelseslovens § 16:

”§ 16. Der må ikke placeres bebyggelse, campingvogne og lignende eller foretages beplantning eller ændringer i terrænet inden for en afstand af 150 m fra søer med en vandflade på mindst 3 ha og de vandløb, der er registreret med en beskyttelseslinje i henhold til den tidligere lovgivning.

Stk. 2. Forbuddet i stk. 1 gælder ikke for

- 1) foranstaltninger, der efter lov om vandløb er meddelt påbud om eller tilladelse til,
- 2) gentilplantning af skovarealer og beplantning i eksisterende haver,

3) plantning af flerårige energiafgrøder, bortset fra plantning på arealer, der er beliggende i internationale naturbeskyttelsesområder, jf. dog stk. 4 og 5,

4) bestående forsvarsanlæg,

5) havneanlæg og de landarealer, der ved lokalplan er udlagt til havneformål,

6) driftsbygninger, der er nødvendige for jordbrugs- og fiskerierhvervene, og

7) andre områder, der efter den hidtidige lovgivning har været undtaget.

Stk. 3. I lovligt etablerede haver, jf. § 8 a, stk. 2, og § 15 a, stk. 4, kan der uanset forbuddet i stk. 1 placeres mindre bygninger, anlæg og installationer i tilknytning til boligen og højst 15 m fra denne, som en terrasse etableret i niveau med og i sammenhæng med beboelsen, et gyngestativ, højbede og en sandkasse og andre legeredskaber samt et mindre skur på op til 10 m², medmindre der allerede lovligt er opført et skur i haven. På tilsvarende måde kan opføres et mindre drivhus på op til 10 m² i forbindelse med helårsboliger.”

Formålet med beskyttelseslinjen er at sikre søer som værdifulde landskabselementer og som levesteder og spredningskorridorer for plante- og dyreliv.

Ved Viborg Søerne er den i loven nævnte afstand på 150 m dog ændret mange steder, idet Naturstyrelsen har fastlagt en anden linjeføring om Viborg-søerne i 1990'erne – omkring Nørresø i 1991 og omkring Søndersø i 1999.

Det har bl.a. medført, at søbeskyttelseslinjen i nogle af de ældre villakvarterer typisk forløber tæt omkring ejendommenes hovedbebyggelse – på søsiden. Villahaverne og eventuelle havepavilloner o.l. ligger typisk på arealer, der er omfattet af søbeskyttelseslinje.

Søbeskyttelseslinjens forløb kan ses på <http://arealinformation.miljoeportal.dk>.

Figur x: Kortudsnit med søbeskyttelseslinje langs Nørresøs nordvestlige bred.

Søbeskyttelseslinjen gælder for søer med en vandflade på mindst 3 ha. Søbeskyttelseslinjen regnes fra søbredden ved normal vandstand, med udgangspunkt i grænsen mellem landvegetation og vandplanter.

Ifølge **ordensbekendtgørelsen** kan kommunen fastsætte ordensbestemmelser i samarbejde med politiet. Det kan være bestemmelser om hastighed for sejlads, færdsel på is, badning, fiskeri o.l.. Ordensbestemmelser kan fastsættes i regulativet for Viborg søerne eller som et selvstændigt reglement, men altid i samarbejde med politiet.

5.a. Generelt om forhold til øvrig lovgivning

Der foretages i fornødent omfang partshøring efter forvaltningslovens § 19, inden der træffes afgørelse. Det er en konkret vurdering, om fx nærmeste nabo er part i sagen, og derfor skal partshøres.

Udover ovennævnte kan der også være andre lovbestemmelser, fredningsbestemmelser og lokalplanbestemmelser, der skal overholdes. En dispensation fra søbeskyttelseslinjen fritager f.eks. ikke fra at søge tilladelse, dispensation m.m. fra andre bestemmelser.

Af væsentlige andre bestemmelser, der kan have betydning for sønære arealer kan nævnes:

Fredningsbestemmelser for et fredet areal på Nørresøs nordøstlige bred. Fredningens afgrænsning og fredningens ordlyd kan ses på www.fredninger.dk. Fredningsnævnet er myndighed.

Lokalplanbestemmelser for lokalplanlagte områder kan ses på www.viborg.dk. Kommunen er myndighed. Der er eksempelvis ofte bestemmelser om beplantning, belysning, materialevalg på anlæg og bygninger, skiltning og benyttelse af arealet. Bestemmelserne i lokalplanen kan i nogle tilfælde være mere restriktive end lovgivningens rammer. En lokalplan fastlægger, hvordan et område må anvendes fremover. Reglerne for lokalplaner er fastlagt i planloven. Ifølge planlovens § 18 må der ikke retligt eller faktisk etableres forhold, der er i strid med lokalplanens bestemmelser. Dette gælder, når planen er endeligt vedtaget og offentliggjort.

Byrådet og grundejere i området er ikke forpligtet til at realisere en lokalplan. Derfor kan eksisterende lovlig anvendelse i området fortsætte.

Der kan desuden være fredskov, landbrugspligt, beskyttede arter, fortidsminder, skovbyggelinie, kirkebyggelinje, vejbyggelinjer, jordforureninger, bygningsfredninger m.m.

Endelig kan der være **tinglyst servitutter**, som kan have betydning for det, man ønsker at etablere på et sønært areal på en ejendom. Tinglyste servitutter på en ejendom fremgår af www.tinglysning.dk

Gældende lov har altid forrang over privatretlige servitutter uanset, at tinglysningen var lovlig på udstedelsestidspunkt. Det vil sige, at kommunen ikke kan efterkomme en tinglyst ret til bådebro, hvis retten er i strid med gældende lovgivning.